

Originella *not*
Stockholmstyper

af olika författare.

I.

"Vackra Roosen"

af Manne Vester.

Pris: 10 öre.

“VACKRA ROS.”

Skizz af *Manne Vester*.

Då jag för omkring 20 år sedan en morgon vid 9-tiden satt i grefve Rosens — Jernvägsrosen kallad — skrifrum åt gården i huset n:r 28 Malmskilnadsgatan och läste Stockholms Dagblad

för den af starr blinde grefven, hördes plötsligt en välkänd stämman, ackompanjerad af en gitarr och något stråkinstrument sjunga:

I Sevilla, i Sevilla
 Känner jag en stilla hydda,
 Enkel, ljus, med rum för tvänne,
 Der bor jag, ack, jag med henne,
 Hon som har mitt hela hjerta,
 Dit jag längtar
 Endast dit,
 Dit jag längtar,
 Endast dit.

Det var "nutidens Bellman", den s. k. "vackra Roosen", hvilken jag redan förut sett och hört så många gånger, men aldrig ännu talat med.

Sedan jag ytterligare skrifvit ett bref, denna gången till John Ericsson, med hvilken grefven underhöll en liflig brevexling, sade jag till grefven, att jag ville gå ut. Jag hade föresatt mig att uppsöka sångaren och tala med honom. När jag kom ut, hittade jag snart, vägledt af tonerna, den jag sökte på gården snedt emot vid nr 3 Malmskilnadsgatan. Sedan han slutat och skulle gå ut från gården, frågade jag honom, om han ville gå med in på krogen, som var i samma hus och dricka ett glas. "Ja, bevars!" det ville han. Detta var första gången, jag varit inne på en bogs-krog. Jag föreslog öl, som var det billigaste. Nej, det kunde han inte dricka, för de förtvade

hans röst, men konjak gick an. Sedan vi, Roos, hans biträde och jag, fått oss hvar sitt glas af det färgade och förderfvade bränvin, som på våra bologskrogar kallas konjak och språkat vid hvar andra en stund, gingo de.

Men jag dref ut i staden
Bland flickor, vin och sång
Och stannade der ute helst
Tills morgon mången gång.

Men ofta skedde det ej, ty den myckna läsningen för greve Roosen, som fortgick 10 till 11 timmar dagligen så söndag som hvardag under flere års tid, medgaf ej synnerligen mycken tid till annat än hvila.

Nästa gång jag träffade Rudolf Roos voro vi redan som "gamla vänner" bekanta med hvarandra, och jag fick då lära mig en ny strof af hans förut omnämnda Sevilla-sång.

Till Sevilla, till Sevilla
Till den sköna vil jag hasta,
Hon som har mitt hela hjerta, —
För dess fot vill jag mig kasta,
Med en djup en helig smärta,
Dit jag längtar
Endast dit,
Dit jag längtar
Endast dit.

För öfrigt, så populär Roos än varit bland hufvudstadens befolkning, torde de vara få, som kunna berömma sig af att enskildt få umgås med

honom. Detta fast han känner både Gud och hela världen samt är ett stockholmsbarn till lif och själ.

Bland dessa lycklige dödlige var och är ännu f. d. tillförordnade kronofogden Theodor Berg, förut rättegångsreferent i tidningen "Fäderneslandet" — en af Roos' favorittidningar — samma tidnings ansvarige utgifvare Eric Swedenhjelm och jag.

Året derpå, d. v. s. efter den ofvan nämde morgonen, hade Djurgårdsstyrelsen med anledning af nöden och bostadsbristen tillåtit under mötestiden, att ett s. k. "Ziguenarläger" fick slås på vägen emellan "Gärdet" och Djurgårdsbrunn. Roos, som alltid älskat det fria lifvet framför städernas kvalm och etikett, begärde att få staka ut en skyttebana derstädes, hvilket beviljades.

Swedenhjelm och jag, som ofta träffades på väg till tidningarna, beslöto att helsa på vår vän, efter som vi fått höra att äfven en af våra, nemigen "kronofogden", bodde derute hos Rudolf på "sommarnöje."

En vacker dag eller snarare afton på sommarer gingo vi dit ut och funno våra vänner med sitt tält, sina bössor och sin skyttebana.

Der stod vännen Rudolf Roos så stolt uppå sin skyttebana Med Dannebrogen, som han vecklat ut, till fana.

Alldeles som på Mälarens is vintertid.

Som vi voro försedda med en väl späckad pung, sedan vi uppvaktat hr Hagström, som aldrig var knusslig mot oss, så bjödo vi våra vänner på ett glas punsch på Djurgårdsbrunn. Sedan vi tyra druckit omkring 6 stora buteljer, så att ångan var uppe, och visorna började krypa fram, kom der minst ett dussin af "mina pojkar" jaja, förstå mig rätt: skolpojkar, som detta år exercerade beväring. Som det alltid existerade det allra bästa förhållande emellan mig och "mina egna pojkar", huru det var med de andra ungarne, som ofta voro oförskämda emot mina små snälla gossar, så ville de gerna, sedan de blifvit stora karlarne och "krigsknektar", dricka ett glas punsch med sin "magister."

Der kom in ett dussin nya stora punschbuteljer. Sedan vi alla slagit oss ned vid det väl försedda bordet och fått våra bågare i ordning, blef det skålar och tal och sång i långa banor.

När vi skulle gå, kom en liga af omkring 40 eller 50 halfstora pojkar efter oss, försedda med småstenar, som de lätö hagla öfver oss, när vi passerade bron. En af dessa snuddade alldeles förbi min kind utan att göra någon skada, men deremot blef en af beväringarne ganska allvarsamt träffad på kinden bredvid ögat.

Jag blef ursinnig af vrede öfver detta och

skulle just ensam sätta efter de lymlarne, då de på en vink af Roosen, som de genast kände igen, försvunno i den närbelägna skogen till all lycka för dem sjelfva. Det var första gången, jag såg hans väjde öfver massorna.

Rudolf och Theodor gingo sedan fram på morgonen tillbaka till sin skyttebana, och jag och Swedenbjelm till staden först när solen stod högt på himmelen och inga mera voro vakna vid Rosendal än dess begge patrullerande "postelinsklockstaplar."

En annan af våra vänner var August Hejserman, "Kaspeggubbens" son. Den stackars August hade redan i ungdomen förderivat sin helsa och dog ung för några år sedan efter en tourné i Ryssland med sitt Kasperskåp. Eljes var han en ingalunda klen virtuos på alla möjliga och omöjliga instrument isynnerhet på violin, som han lärt sig sjelf att spela. Han följde Roos ofta och ackompanjerade hans sång med sin fiol.

En dag när jag träffade dem på ett kafé vid Malmskilnadsgatan, hade jag gjort min visa om "Gummans fönster." Vi satte en dråpelig melodi till densamma; de spelade refrängen, och jag sjöng melodien för dem.

Ett par strofver ur densamma lydde så här

Vi bolde uti staden
 Uppå en instängd gård,
 Der några gröna popplar blott
 Var skogens minnesvård.

Små sparfvar grå der sjöngo
 För gumman i sitt träd,
 Der gnällde positiven
 Och jag tror, jag sjöng med.

Hejserman tecknade äfven ej illa,

“Vackra Roos“ har alltid varit och är ännu fruntimmers förklarade gunstling och hemligheten häri ligger otvifvelaktigt deri, att han är lika artig som vänlig emot alla, både fula och vackra, men i öfrigt ej bryr sig om någon mer än sin hustru, med hvilken han lefver i allra bästa förhållande och med hvilken han har en stor fullväxt dotter gift i Newyork. Men när skämtlynnnet kommer på honom, kan han dock stämman upp en ynkelig visa om en elak gumma med refräng: “Hon grälar på mig! — grälar på mig — jag törs inte dö, för hon grälar på mig.“

Då är han i sitt rätta esse, när han får spela rollen af “en olycklig äkta man.“

Men så far hin i kroppen på honom, och då sjunger han sin bränvinsvisa:

“Att bränvin, bränvin hjälper i alla öden,
 Och hjälper inte de', då ä' de' bara — döden.“

Ute vid Bellmansro såg man för nästan hvarj

söndagsafton "den glada sångaren", som jag döpt honom till. Jag gick ofta dit ut att höra honom. Då sjöng han:

Och nu ä' Bellman döder
 Fili pom pom, Fili pom pom pej.
 Och nu är Bellman död.
 Ä' Bellman riktigt död?
 Ja, Bellman ä' riktigt död.

Och två de buro hans värja
 Fili pom pom, Fili pom pom pej.
 Den tredje bar rakt ingenting
 Bar den tredje rakt ingenting?
 Nej, den tredje bar alls ingenting.

Skulle publiken då för att lyssna till tonerna glömt recetten för sångaren, var han ej blyg att säga ifrån: "Nej, mitt herrskap, hit med litet spelpenningar, annars går detta med förlust!"

Men det må sägas till Roos heder, att han tog emot med samma jemna lugna mod såväl femöringen som femkronesedeln, alltid med en vänlig tack men ej mer.

Sedan han sjungit hos "Bellmans", som han kallar Bellmansro, kunde han gå in på något af småkaféerna, innan polisen hade förbjudit att sjunga derinne, och der uppstamma en af sina bästa bitar. Egaren af stället kunde vara säker att få en god recett, och nu sjöng Rudolf med glöd och värme, med kropp och själ. Och han lyckades att taga sin publik med sig.

Den tid jag nu skildrat, var Rudolf Roos ännu ung och brydde sig ej mycket om, ifall han "stormade något på helsan."

Han har blifvit försigtigare nu. Derför säger man: "Roosen är utsjungen. Ingenting är varaktigt här i lifvet." Men Roosen har aldrig sjungit bättre än nu. Ty nu har han fått det rätta vemodsdraget öfver pannan, som Tegnér prisar. "Denna sorg i rosenrödt", som så väl lämpar sig för hans röst och förmåga. Och om han ej mera som förr kan sjunga:

Ur gnistrande vinet
Din skål vill jag dricka
I ungdomens fågning
Förtjusande flicka.
Med sångens och
Kärlekens gud i förbund,
Hos dig vill jag dröja
Med lyran en stund.

Så sjunger han dock:

Din är jag än
Fast i de mörka stunder,
Min glädje flytt
Från mig för längese'n
Din är jag än
I vårens mänskenslunder,
Din är jag än,
Din är jag än —

så som ingen annan kan.

Men Rudolf Roos är ej längre ung. "Den

glade sångaren“ närmar sig de 50 åren. August Hejserman är död. “Kronofogden“ lärer ha slagit sig till ro någonstädes på landet nöjd med, hvad han här genomlevvat.

Swedenhjelm och jag ha på så sätt blifvit “män i staten“, att han sköter “Fäderneslandet“ och svarar därför, liksom jag andra delar af pressen.

Polisen har förbjudit sången på kaféerna och alltmera sällan hörer man nu Roos sjunga på någon gård för en alltid tacksam och intresserad publik. Tillsamman med vermländingen Andersson, som sjunger och spelar fiól, får man dock någon gång höra, huru

Liss Olof Larson till Stockholm för
Och helsa te kungen från barna och mor.

Och kungen sa: »Ja' har brådt, som du ser,
Jag har tänkt just bygga en jernväg åt er.»

Å när som han sist till hemorten för
Bad' kungen mej helsa så mycke te' mor.

eller om Lo och Ko:

Huru sig lycksökarne slingra, förvisst
Historiens slut blir nog den att till sist
Tar Gud fader sin Lo
Och hin håle sin Ko,
Dä blir missbugg för Lo och för Ko.

Men Rudolf Roos känner “det glada Stock-

holm“ och en af hans vänner är för närvarande sysselsatt att nedskrifva hans “minnen“, som lofva att bli mycket intressanta. Ehuru författaren ej vill gå någon i förväg, tror han sig dock kunna försäkra, att de skola läsas af i synnerhet Stockholmspubliken med odeladt nöje och komma att belysa ett och annat som förut legat i “skuggan.“

Roos har gifvit många föreställningar i landsorten och är känd öfver en stor del af Sverige. En dag mötte han en herre på Slussen, som i en något lifvad sinnesstämning frågade honom, om han ej snart skulle komma till Upsala. “Nej, tack!“ svarade Roos. “Hvarför?“ frågade herrn.

— Jo, för dess småkitsliga poliskår.

— Det måtte vara ett misstag!

— Nej, det måste jag bäst veta, som fick plikta, sist jag var der, orättvist.

— Ja, men jag borde väl ock ha någon reda derpå, som är polismästaren (Raab), och hr Roos är välkommen igen.

Detta var innan poliskåren derstädes öfverfallit studentkåren.

Roos har alltid varit mycket populär ibland Upsala studenter.

I glada kretsar, i synnerhet ungarls-, i Stock-

holm inbjudes Roos ofta att sjunga. Han honore-
 ras därför ofta ganska liberalt med "spelpenningar"
 som ibland kunna uppgå till 10 à 15 kronor
 Men andra taga saken allt för mycket kamratmäs-
 sigt och bjuda blott på förtäring. Då blir Roos
 missnöjd. "Jag lefver på att spela och sjunga",
 säger han, "ej på att äta och supä."

— Ja, men käre vän, inte dör du af det
 heller, brukar jag trösta honom.

— Jo, till slut, säger han sorgligt.

Men glad är han vanligen och skrattar åt
 alla människornas dårskaper. Han är nöjd, när
 han får sjunga och hans guitarr ej är alltför o-
 stämd, eller om han har några kronor i fickan.
 "Gumman sköter sin handel, och jag får lof att
 sköta min musik!" Om sommaren reser Roos i
 landsorten, men om vintern kommer sångfågeln
 hem tvärt emot de andra sångarnes sed.

Då får man åter höra:

En liten fogel satt en gång
 Och sjöng i furuskog,

eller:

Tegnér's Axel och Maria,

eller

»Petter Jönsa som såg i Fäderneslandet
 Hur embetsmännen förstört det nordiska landet.»

Ja, hvem kan räkna opp alla de glada, sorg-
 lustiga visor, som Roos sjungit om, huru

Handlande ä' vi allihopa
Ifrån Munkbron till hvarje tull.

Ifrån "Näcken som i stjernlös qväll sjunger på böljan blå" till "När solen tänder sina strålar" och alla andra visor äro otaliga. Nya för hvarje dag.

En dag skall hans minne höra till det Stockholm som gått liksom de små röda stugorna med sin lilla blomstertäppa och syrenberså, försvinna för de nya stora hyreskasernerna vid stadens utkanter.

Sångfåglarne skola ha tystnat inom hufvudstadens hank och stör och flytt ut till landet, ut till skogarne. En blaserad publik af "grilljannar", som vill se "Kalle P.", skall ha kommit i stället, men poesien, folklifvet och den af Bellman skapade sången om "Flickor, vin och Fredmans stråke" är slut. Inga utvårdshus och intet folklif heller tyckes den nuvarande ordningsmakten tåla. Finnes ett utvårdshus i närheten af gröngräset, så skall det stängas. Hva äro nu "Kräftriket" — en jästfabrik: Norrbacka — Idiothem; Karlberg stängdt; Lilla och Stora Essingen, Klubben, Rostock, Liljeholmen, Henriksborg, Uggleviken, allt är borta. Djurgården med sin evigt dammande sandöken, sina konkurrentkrogar, der endast Bellmansro påminner om det gamla och helsar oss som en oas i öknen med

en gammaldags värd och värdinna, med sina lum-miga ekar, sina så sommar- som vintertid lust-vandrande ekipager med vackra hästar, med kuskar och betjenter. Der stannar därför den, som vill ha ro en stund, tömmer sin bägare för de fram-farna dar

Dit minnet oss lockar,
Men dårar allt jemt,
Som i ungdomens soliga dar.
Då vårt lif var en lek,
På den sandiga strand,
Då der logo hesperiska mör
När vi sutto med bägeru i hand
Och sången än ljud
Öfver stad öfver land.

Men nu, om Roosen dör
Och bränvinet tar slut . . .
Brrr !

Manne Vester.

Till förestående skildring, som mycket väl karaktäriserar "vackra Roos", är något litet att till-lägga.

Utan att vilja göra Roos till en "nutidens Bellman", må man dock säga, att han är expo-nenten för en riktning inom folknöjenas mångskif-tande kategori, som numera är så godt som utdöd, en riktning, som för resten hade en parallel i 40-talets mycket sjungna visa. Quartettsången har slagit ihjäl visan, den industriella utvecklingen de

nätta ackompanjerande instrumenten. Ur visans aska har visserligen uppstått kupletten, men sådan den i våra dagar framträder, har den samma egenskap som ölost — "den värmer för stunden, men hvarken mättar eller gläder".

Roos — gatsångaren par préférence, sydländingen från höga Norden — blir aldrig *kuplett*-sångare. Dertill ligger det för mycket naturlig poesi i hans sång, för mycket innerlighet i hans föredrag — han är en anakronism: en trubadur vid 19:de seklets slut.

För operan skulle Roos passat eller kanske rättare för Opera-comiquen, och man har ju ock försökt utbilda honom. Men hans individualitet tålde ej den disciplin, konstnärslifvet på kontrakt och med regelbundet *arbete* kräfde. Hällre då som sparfven qvittra i det fria för några smulor af ett franskt bröd. Hällre se naturliga träd än målade sådana, hällre blå himmel än rökiga suffiter. Hällre glädje med visor om kärlek, kärlek, kärlek, vin och sång än drilla i halsbrytande arior. Han tycks med andra ord ha tagit till sitt valspråk, att

»... den som dör i sol och sång,
han lefver, fast han dör».

Roos har ingått så att säga bland stockholmares legender — d. s. s. medel- och under-

klassens. Hvar och en vet berätta en anekdot om Roos. Och de honom tillskrifna kärleksäfventyren äro legio. Den svenske Gringoire skulle haft förbindelse från hofboudoiren till magasinets bodkammare — öfverallt hjertebetvingaren, en "tusan djäfla" karl, som med sina lockar och sina blixtrande ögon, sin smäktande sång och sina söta ord vann hjertan och förvred hufvuden.

Dock — "hvad är sanning?" sade redan Pilatus . . .

Och hans börd?

Ja, hvem vet! "Rännstensungens" anor kunna ibland gå högt nog. Utspädt blått blod flyter icke sällan i "qväsarqvantingens" ådror . . . Utspädt? Nej, förädladt genom en ofrälse moders friska flöde. Anor äro bara chimärer . . . ty hvem är fadern?

Nog af, Roos bär typen af aristokrati. Det må vara nog . . .

Anmälan.

"Originalens tid är förbi", säger män, men detta är åtminstone ännu icke sant. Vi se dagligen omkring oss en skara typer, som bära "originalets" prägel och som genom sin egendomlighet falla främlingen i ögonen, ja, som genom sin originalitet ge en viss färg åt huvudstaden. Om nu dessa äro representanter för en bortdöende generation och i sig bibehållit en del af dess ursprungliga, men i allmänhet genom stgande bildning bortarbetade egendomlighet, så förtjena de, att deras minne bevaras, så mycket mera, som de ju äro bidrag till sin tids kulturhistoria.

Om vi dertill lägga, att en skildring af dessa "original" kan för samtiden vara både roande och lärorik, så ha vi fullt — tyckes oss — motiverat den serie, som nu irledes med en af Stockholms originellaste och populäraste personer, skildrad af en hans mest likä originelle vän. Till de följande häftena ha vi att välja bland en mängd andra personager, vi nämna "pastor Bengtsson", "gubben Boije", "Student-Olle", hästslagtare Ekeblad, källarmästare Lundqvister, gubben Selander, f. d. öfverbibliotekarien Klemming, "mäster Palm", "Jörgen", f. d. löjtnanten i borgerskapet, skomakaren Féron m. fl.

Skiftande pennor komma att genom sin olika individuella egendomlighet ge omväxling och färg åt skildringarna.

Vi rekommendera våra "Originella Stockholmstyper" i allmänhetens gunst.

Vördsamt
Utgifvaren.